

Mondelinge taalvaardigheid

Woordenschat en woordgebruik

- heeft een passieve woordenschat van gemiddeld 6500 woorden
- heeft een actieve/ productieve woordenschat van gemiddeld 4500 woorden
- leidt nieuwe woordbetekenissen van bekende woorden af
- zoekt woorden op in een woordenboek
- varieert in woordgebruik
- drukt ideeën en gevoelens concreet uit
- onderscheidt bevestigende en ontkennende taaluitingen

Spreken

- vertelt over een ervaring
- vertelt een zelfbedacht verhaal
- houdt een voorbereid praatje over sport, hobby of onderwerp uit een zaakvak
- drukt een mening uit
- maakt steeds langere zinnen waarin lidwoorden, voorzetsels, bijwoorden en bijvoeglijke naamwoorden, voegwoorden en meervoudsvormen voorkomen
- gebruikt - nog niet altijd correct – onregelmatige werkwoorden en werkwoordvervoegingen
- brengt samenhang en structuur aan in het verhaal, door gebruik van eenvoudige signaalwoorden (bijvoorbeeld: en toen) en – met hulp – passende verwijswaarden

Luisteren

luistert en begrijpt (zowel individueel, in kleine groep als klassikaal):

- luistert naar instructie:
  - luistert naar uitleg over (opgaven bij) de leerstof
- luistert naar een verhaal:
  - luistert naar uitleg over leerstof
  - luistert naar informatieve presentaties van gasten die in de klas komen
- luistert precies bij uitleg en instructie
- gaat bewust na of het de informatie begrijpt
- herkent het doel van een tekst
- stemt de manier van luisteren af op het doel
- herkent hoofdzaken door in aanraking te komen met verschillende tekstsoorten en onderwerpen
- leid (woord)betekenissen af
- herkent verschillende meningen
- vat samen wat het gehoord heeft
- stelt controlevragen om de juiste informatie uit een tekst te halen

Gesprekjes voeren

- neemt deel aan discussie en overleg
  - bereidt zich voor op gezamenlijke presentatie, stelt hierbij kritische vragen aan elkaar
  - reageert op plannen voor activiteiten
  - voert gesprekken waarin ze reageren op elkaars ervaringen
- wisselt informatie uit:
  - wisselt inhoud uit bij het gezamenlijk maken van werkstuk
  - bespreekt een boek met andere leerlingen
  - kan doorvragen bij een interview
- kan alternatieven tegenover elkaar zetten en met elkaar vergelijken

Lezen

Informatieve teksten

- leest, eenvoudige, informatieve teksten zoals een kinderwoordenboek, kinderatlas, informatieve teksten in kindertijdschriften of uit zaakvakmethoden, of internet

Instructies

- leest spelregels, opdrachten in een lesboek of op het bord, aanwijzingen op websites

Betogende teksten

- leest een ingezonden brief of oproep
- leest een advertentie

Verhalen

- leest eenvoudige historische verhalen, griezelverhalen, sprookjes of realistische verhalen
- leest en begrijpt eenvoudige ondertiteling

Poëzie

- leest eenvoudige songteksten en gedichten

Uitvoering van het lezen

- herkent in niet-klankzuivere woorden lettercombinaties en spellingspatronen
- herkent lettergrepen in geschreven woorden
- voert strategieën uit om achter de betekenis van een onbekend woord te komen:
  - vraagt een ander om uitleg (klasgenoot of leraar)
- Leidt betekenis af uit de context
- krijgt teksten te lezen waarbij het onderwerp zich kenmerkt door:
  - dichtbij
  - hier en nu, nabije omgeving of nabije toekomst/nabije verleden
  - ook abstracte onderwerpen (bijvoorbeeld bij de zaakvakken)
- Tekstniveau:
  - Bijvoorbeeld: beschrijving met kenmerken
  - Gebruik van (concrete) signaalwoorden en – tekens; paginanummers, type illustraties maakt tekstsoort herkenbaar
- Alineaniveau:
  - Verwijzingen staan dicht bij het woord waarnaar ze verwijzen; veel concrete signaalwoorden; signaalwoorden maken verbanden herkenbaar, maar ze moeten ook worden afgeleid
  - Lage informatiedichtheid, overzichtelijk
- Zins- en woordniveau:
  - Concreet
  - Frequentie, alledaagse woorden waaronder schooltaalwoorden; overwegend enkelvoudige zinnen, eenvoudige grammaticale structuur

Schrijven

Correspondentie

- schrijft brieven en kaartjes (bijvoorbeeld naar een zieke leraar)

Formulieren invullen

- schrijft berichtjes, bijvoorbeeld: een berichtje voor de schoolkrant of een berichtje op het prikbord als aankondiging voor een feest of bijeenkomst
- schrijft berichten voor bekenden (kattenbelletjes)
- vult een aanmeldingsformulier voor een uitje in
- schrijft bijschriften bij afbeeldingen/tekeningen

Verslagen

- schrijft een kort verslag van een gebeurtenis
- doet verslag van activiteiten in de vorm van een informatieposter, muurkrant of boekje
- produceert korte informatieve teksten naar aanleiding van een activiteit of gebeurtenis

Vrij schrijven

- schrijft over eigen ideeën, ervaringen, gebeurtenissen en fantasieën, in een informatieve tekst of bijvoorbeeld in de vorm van een verhaal of gedicht

Uitvoering van het schrijven

- samenhang van de tekst is onderwerp van gesprek tussen de leraar en klasgenoten
  - bij onduidelijkheid over het verband tussen zinnen of de bedoeling van de schrijver worden vragen gesteld
  - teksten zijn redelijk goed te begrijpen in een eerste versie, doordat er geen belangrijke informatie ontbreekt en/of doordat relaties tussen zinnen duidelijk zijn
- maakt kennis met verschillende doelen voor schrijven (nauwkeurig beschrijven van ervaringen, gevoelens uitdrukken, verhalen vertellen, instructies geven) en doet ervaring op met het bereiken van die doelen
- Past teksten aan naar aanleiding van vragen en suggesties van klasgenoten en de leraar
- Schrijft tekst op basis van zelf geformuleerde zinnen. De leraar en klasgenoten stellen vragen en geven suggesties voor woordgebruik bij onduidelijkheid
- Krijgt hulp bij toepassing van correcte spelling, grammatica en interpunctie in eigen teksten

